

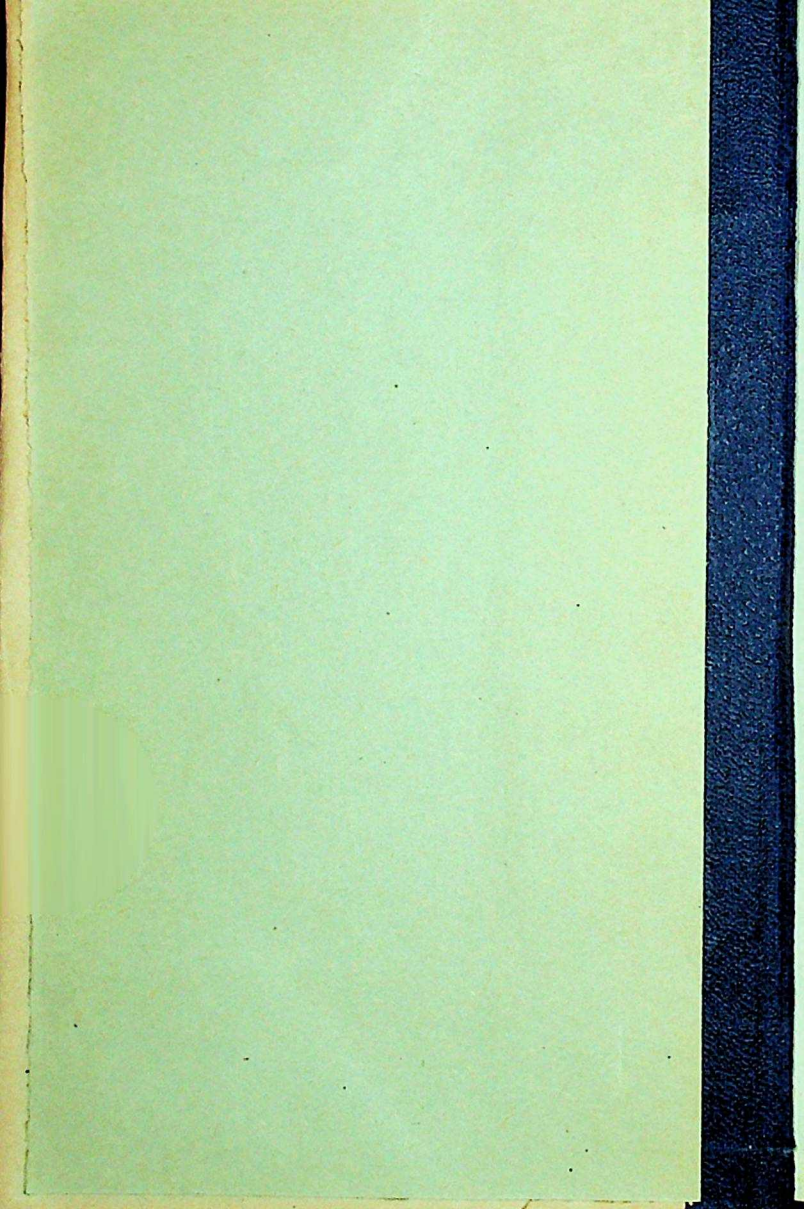
АКерид

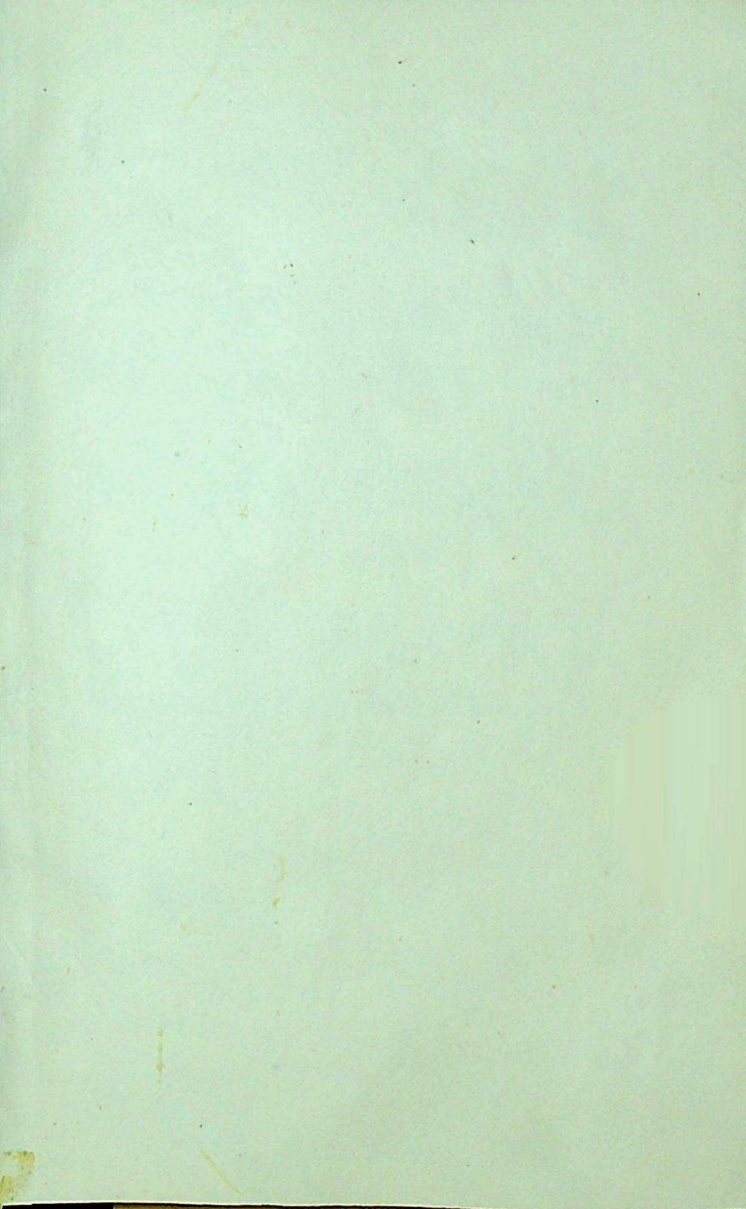
Доржин Б.

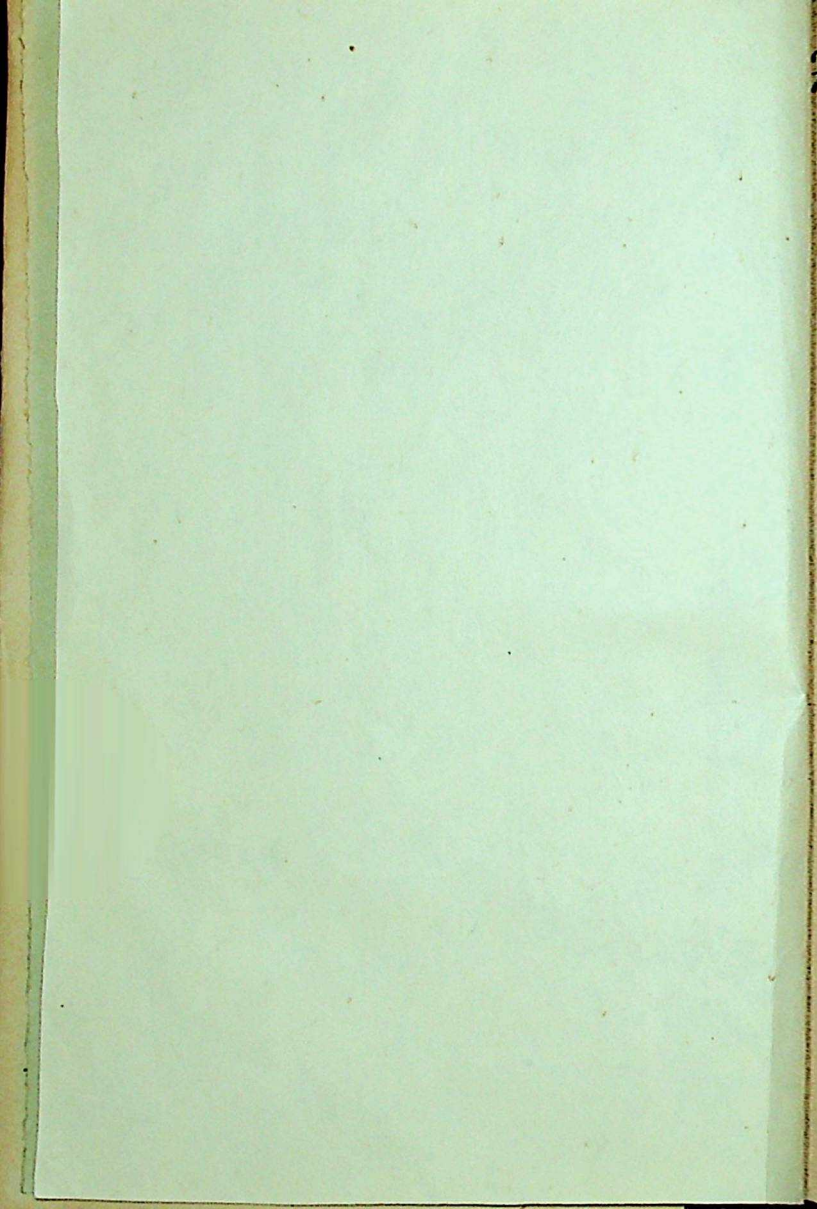
3363

Мини стихс.

Элст, 1939.

5709

Д О Р Д Ж И Н Б А С Н Ъ

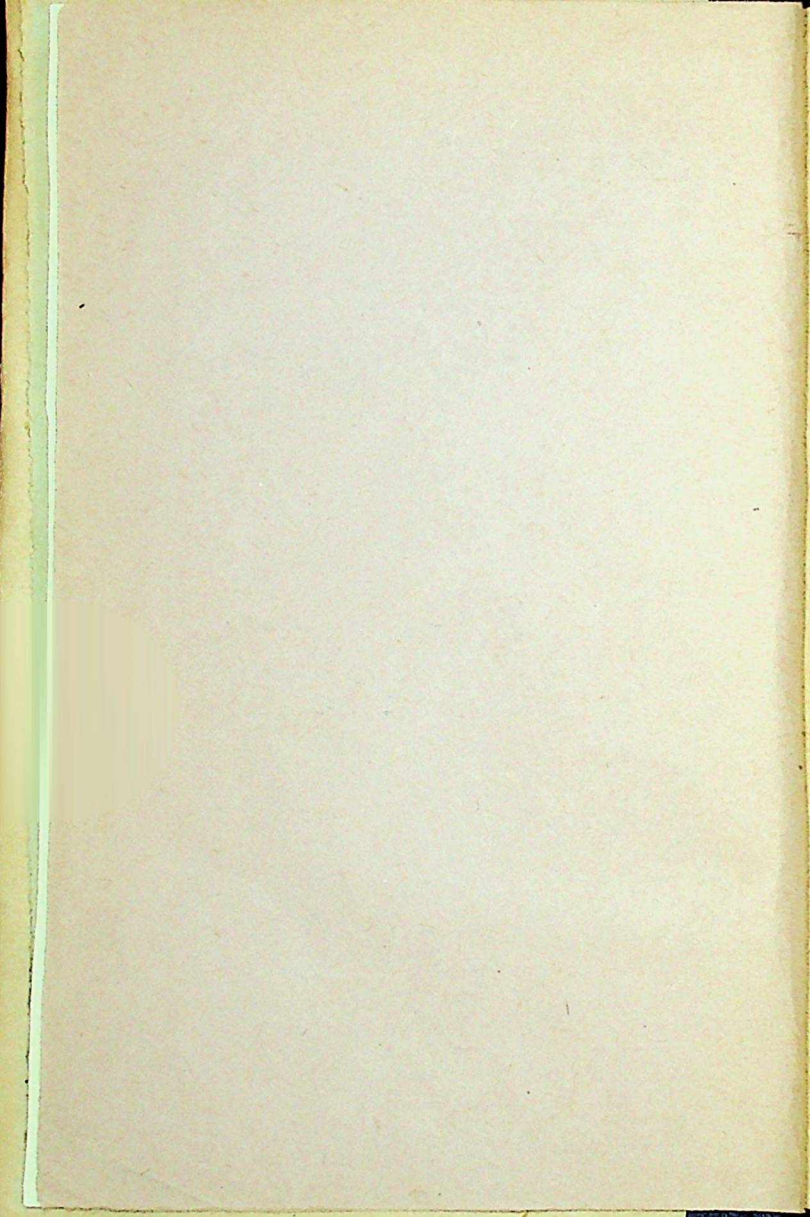

МИНИ СТИХС

С. Ч. Д. 1939
(2006)

ХАЛЪМГ ГОСИЗДАТ — 1939

С(Калм)

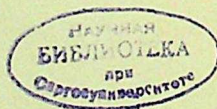
Д 687

ДОРДЖИН БАСНЪ

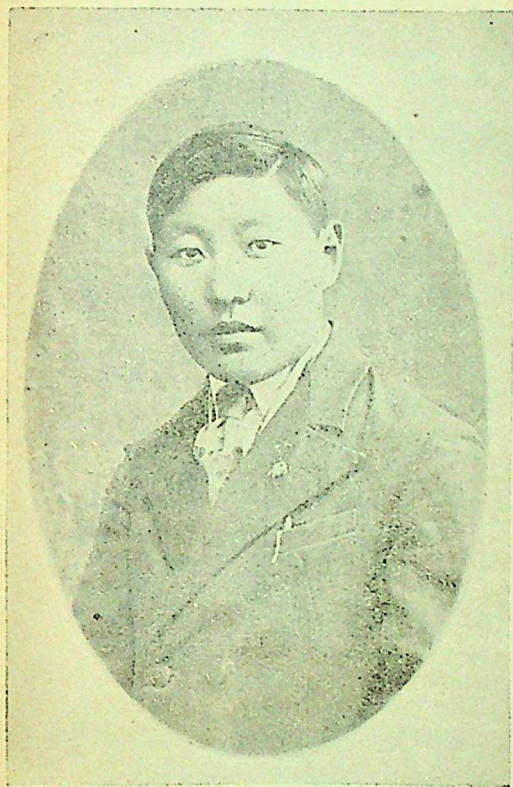
3363-
Ж
1976
1981
1985
МИНИ СТИХС

ХАЛЬМГ ГОСИЗДАТ — 1939

БИБЛИОТЕКА
Калмыцкого научно-
исследовательского
института
культуры

275709

МАНЛА ТЕСДГНЬ КЕМБ!

Көдлмшч—Крестьяна Цергт
Күчн чидл дала.
Онъган тедидән өгсн
Олн әмтснъ бәәнә.

Припев:

Күгджм минн дуулна.
Күнъкнүлдж кенъкргиг цокна.
Күч-көлсчнрин үрд
Көлән негдүлдж тавшна.

Зергләд, деләд, цувад
Зелләд-зелләд йовна.
Омг орулгч дуугъан
Огътргъуд күргдж дуулна.

Припев.

Колхозин адунд өссн
Күлгүд эвтә болна,
Шпорар хатхад оркхла
Шашкин айугъар ганъхна.

Припев.

Бат болд самолетсиг
Баатр геройнр зална,
Дживрәрн дугърн эргәд
Дживәд-дживәд одна.

Припев.

Бүтү цо танкс
Буучад-буучад өмәрлнә.
Ивк-чивх моддиг
Ивтләд-ивтләд гарна.

Припев.

Тенъгсин дәәнә церг
Туурч икәр өсв.
Тегәд мана төрскнлә
Тесдж чаддгнъ кемб!

1939 дж.

ОЛНА ЗҮРКНЬ—ПАРТЬ

Сәәхн джиргълтә оран
Сонр хаалгъар залгсн.
Күчтә Ленинә—Сталинә
Коммуна партъ, делгрч!

Припев:

Элдв Коммуна партъ,
Энъкр багш Сталин,
Элвг сәәхн джиргъл—
Эдн цугтан мана!

Төрскидән күндтә болдгчнь
Туургсн диилвринчн күчн,
Заләр падрдж мандлгчнь
Зөргтә, баатринчн темдг.

Припев:

Элдв Коммуна партъ,
Энъкр багш Сталин,
Элвг сәәхн джиргъл—
Эдн цугтан мана!

Хортдиг олхд—гарддг
Хавта күчн чамд!
Чамтагъан диилврик диилдг
Чидл күчн манд!

Припев:

Элдв Коммуна партъ,
Энъкр багш Сталин,

Элвг сӓӓхн джиргъл—
Эдн цугтан мана!

Сӓӓхн джиргълтӓ олнас
Салшго ни-негтӓ,
Ӗнр Коммуна партъ,
Ӗдр ирвӓс Ӗсич!

Элдв Коммуна партъ,
Энъкр багш Сталин,
Элвг сӓӓхн джиргъл—
Эдн цугтан мана!

1939 дж.

ЛЕНИН УГАГЪАР ЛЕНИНӐ ЗААВРАР

Ииртмджин пролетариатирин зүркн
Яярдж өрчдән менрлә,
Ивтркӓ догши киитӓр
Январин өдр джинъилӓ.

Газр, агъар, усар
Гашута зӓнъг тарла,
Ильич ӧнъгрв—гисн
Ивтлдж махмудт шигдлӓ.

Күндтӓ Ленинӓ кергиг
Күцсднъ бүрдӓдж күцӓхӓр,
Итклтӓ бат гарарн
Иосиф джоладад авв.

Хаалгъаснъ хаджилгъл уга
Хурдар ӧмӓрӓнднъ йовулв,
Харшлхар седсн хортдиг
Хамх цокдж тарав.
Тосхврин эрчмнъ ордж
Тоосхар эрсмүдиг яралгъв,
Шин фабрикс, заводмудиг
Шивӓ болгъдж дүнъгӓлгъв.

Бадлгъад тосхвр буслад
Балгъс шинӓс күрилгъв,
Бӓӓрн, бӓӓшнъ боллдад
Байн тетквртӓгъӓр джиргъв.

Большевиcтск партин гардвар
Батта колхозмуд токтагъад
Кўмнь ʘшати баячудиг
Класс болдгинь таслв.

Большевиcтск мана колхозмуд
Болд метар батрв,
Байхтй тетквртй колхозникўд
Байрта джиргълар дўрклв.

Кодлсарн колсан тоондг
Колхозникўдм медрлтй болцхав,
Большевиcтск партин тууджар
Бийсиннь медрлан ʘскцхав.

Делкад цугъарагъаснь демократи-
ческ

Дўмбр Сталинск Конституцта,
Дурарн шўўдж ончлад
Дуугъан ʘгсн депутатирта.

Коммунизмн негдгч девснй —
Социализмиг тўрскм тосхв!
Кўмни алдр улсин
Сандж ноолдцхаснь кўцв!

Ахнрас асхрсн цусн
Айстан ўрсн уга,
Алдр утльтта ноолдан
Ашан лавта ўзўлв!

Энъкр Ленинй зааврар
Элдв тўрскм дўрклв.
Цуг кўч-колсчнрт
Сталин—эндр Ленин!

1939 дж.

СОВЕТСК ГРАЖДАНИН

Арви наамтă насн
Манд дегд ончта.
Алдр ик зѳв
Мѳнъкинд гартмдн атхата.
Тер алдр зѳвѳн
Талдан ююнасчн сольшгов,
Тѳрт орлцх аргѳан
Тѳрѳц кѳѳнѳс нуушгов.
Советск гражданин—гисн
Седкл зѳркидм товчлата.
Сталинск Конституц—гисн
Социализмин мандлгсн джиргѳл.
Иим тѳрскид
гражданин болснас
Ик иткл
нань альдв!
Сталинѳ нернѳс
даву нерн
Советск ѳмтст
нань хамав!
Киитн полюсар нисвчн,
Колхозин теегт кѳдлвчн,
Мѳст далагѳар усчвчн,
Меджѳ мандж зогсвчн,
Зальтгсн ѳг—Гражданин
Зѳрг, омгиг ѳѳдлѳлнѳ,
Кѳнд кергѳдиг диилхднѳ
Кѳмн болгѳниг омгшулна.

Төрүц түрмшг угагъар,
Талдан орна айтст
Ик төрскнә ўрд
Иигдж келдж чадхмн:

Умштн—
Джилвтн —
Бахттн!

Ўзтн—
Хәләтн—
Сонъстн!

Сантн—
Тоолтн—
Кўндлтн!

Советск Союзин
гражданинв!

1938 дж

БАЙН ТЕЕГМ БАЙРТА

Хаана цагт харалта йовсн
Хальмг минн ода байджв,
Элдв сәәхн джиргъл дүрклдж
Элстә теегиг цецкәрүлдж шавшулв.

Буурл дольгата Көк тенъгсәс
Бөөрг, царнъ, сөг, ташугъар,
Адргта көк теегин нургънас
Агъарин өндр серглинъ хаалгъар,

Өргн теегин нургънг услсн
Зовлиъгин нүлмсн ширгдж хагсв,
Өөмслүлдж, даджрулджасн хальмг улс
Зальтгсн шин джиргъл тосхв.

Торгън нооста, тохмта хөөдәр
Байн теегин бөөргүд товрутв.
Тәрәнә ургъцин чүүгәрсн буудәсәр
Бәәхтә колхозникүдин тулмс дүүрв.

Күн-турш бөктә атд
Сальк хавлдж өрдж идшлв.
Күрнъ, зеерд голта адул
Сарин толәнлә санънагъарн наадв.

Тохмта гүүдин, кевәрн алдршгсн
Тошл сәәхн унъгъд торллдна.
Бөөргин зултргънг бучринъ хаздж
Бички ишкс, хургъд тогльлдна.

Бухин тохмарн гәәхмдж болдг
Бәрм өвртә бүрүс шихилднә,

Буурин цогцарн күүнд татдг
Ботхд, төрмс, иньгд лүглилднэ.

Урд дагт хальмг амтс
Учртан эс авчасн гахас,
Олзта-орутань тавлдж медгдэд
Олар кодхозмудар өсв бас.

Тосхврин күүчтэ ул болдг
Тоосх болгьдг завод дүүнэгэв,
Тос, өрм, мах өгдг
То уга фермс яралдв.

Залгьлдулад овалсн күүрдгэр искирдс
Задин аюлин омгиг шантрулв,
Зурагьар көдлэд, бүлэн теткдг
Загьсна завод тенггст дүүнэгэв.

Кезээнэ хальмгуд „шулм“ гилдцхэх
Комбайн, автомобиль, трактор, самолет
Ода баатр үрдин гарт
Омгинь өөдлүлдж теегэр лугшна.

Усна нильчинь сәәнәр медгддж,
Көндлнүнүлдж хаалгынь цементлгдд
бэргднэ.

Ургьмлин булг газрнь хагьлгддж
Көкргсн тэрэн көвэднэ тэргднэ.

Тег ода зовлнган мартв.
Тег баатр эздтэ болв.
Теегин, өмнк нүлмсн хэгсв.
Тег теджэлтэ байн пилгв.

Олн келн амтм Сталинтэгээн,
Ончта джиргэл гарарн тосхв.
Советск хальмг зөөрэн өскдж
Сүртэ цогцарн инэдж лачкнв.

1938 дж.

ГОЛ ЙОСН—ДЖИРГЪЛ

Алдр нертә Конституц
Алтрҗсн наришнъгар мандлна,
Аав болгч Сталин
Амтнә сәәгъинь хәәнә.

Булг болсн социализм
Большевикүдин баатр гардврта,
Бумадар диилвр дурдҗсн
Баатр, чиирг тосхачнрта.

Советин шин Конституцд
Ончта хаалгъ налана.
Сталинә бат гардврт
Джиргълин булг бусдна.

Кесн кӧдлмшән чивхрүлдж
Конституцас иштәгъяр дүрклүлий!
Диилврин тугиг өргдж
Делкәд нерәрн туурий!

Ленинә заасн хаалгъар
Лавта диилдж йовхиг,
Сталинә кӯдр Конституц
Седклинь тугдан бәрүлх!

1936.

ӨНР ОРТАВ

Байн орнанны өсклнъд
Бичси шўлгән нерәднāv.
Дўмбр энъкр бўлдән
Дуулси дуугъан өгнāv. .

*
* *

Мөст далагъас ави
Манчжоу-Гон зах кўртл,
Туурцин ар захас
Тундрин телтр давтл.

Киити полюсас ави
Китдин меджād одтл,
Польшин газрин захас
Петропавловск—Камчатк гатлт

Дўмбр джиргълтā орм
Дөрви ўзгтән делгрнъгъў.
Делкād туургси нернь
Диилвртā болн кўцәнъгъў.

Туургси орнамм кўчнь
Тугднь ўзгддж сервкнā.
Техник—медрлнь өсдж,
Тосхврнь улмар нигтрнā.

Өдр, цаг ирвās
Өндр заводмуд дўнъгālгънā,
Ўўлнлā хутхлдгси трубагъарн
Оридан харулч болна.

Элвг кѡк теегәрнь
Энъгдән малмуд товрутна,
Тосхвurig тосхдг тосхачириннь
Теджәлнь болдж пилгнә.

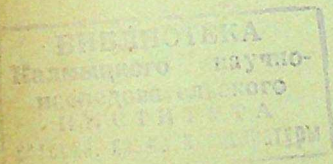
Тосхсн тосхврин эзн,
Товрутсн малин зѡрч,
Күмни насни джиргъл
Колхозмуд минн дүнъгәлднә.

Колхоз батар тогтаснь
Коммуна большевикүдин Парть.
Күмни джиргъл гарддгнь
Күдр, баатр Сталин.

Марксин—Ленинә сургъмджар ноолдал,
Мѡнък сталинск эпохд ирвдн.
Сулхвр уга ноолдагъар дамждад,
Социализмин джиргълд күрвдн.

Өнр орнаннь бұлд
Өрч зүркән бәрнәв!
Баатр Сталинәннь чирәд
Бат үгән өгнәв!

Багъ-Дөрвдә шкоз, 1937.

МАИИН 1 ШИН

Большевикүдин бат гардврт
Баатрмуд күүч авна.
Болдиг элдх дутм
Байрин айсар джинъннә.

Күүх джил болгънд
Көдлмшчир чинрән хәләдг,
Май сарин негн
Мандлдж дөлкәд батрдг.

Эн өдриг эзлгч
Энъгин олн көдлмшчир
Большевистскәр серлән агсдж
Босдж хортдиг диилх.

Көдлмшч—Крестьянмуд негда
Күүгдлдж ишкмнх болгънд,
Май сарин негнә
Манъгъс чинрнә өргджнә.

1938.

ДЖИРГЪЛТÄ ЦАГИН СЕРГЛНЪ ТÖВКÄ

(Стахановкин туск ахр дун).

Хуучна худл номиг-номиг
Ханъхдан эс авсн Тöвкä.
Хуутцн, токуг, шиврлгиг-шиврлгиг
Хортагъинь медчксн Тöвкä-Тöвкä.

Толгъагъан бултулдг авясиг-авясиг
Тöртän эс авсн Тöвкä.
Тер тоотиг тасин худлинъ
Товчлад медчксн Тöвкä-Тöвкä.

Халхан дахулдж тохшлдг үсән
Хäйчлүлäd ардан-хайсн Тöвкä.
Харнъгъу йовсна уршг бääсинъ
Хавтагъар медчксн Тöвкä-Тöвкä,

Уутан үүрäd аргъс түүдгиг
Сүрätä кöдлмшärн сольгсн Тöвкä.
„Ухан тату“—гидг үлгүриг
Стахановк-нерär сольгсн Тöвкä.

Джиньнүлдж зовлнъган дуулдг дуугъан
Джиргълтä айсар сольгсн Тöвкä.
Джил, насн хойригъан кевтнъ
Джиргълтä орндан бäргсн Тöвкä.

Дурн, седклän эдлгсн Тöвкä.
Дурндан джиргълän тосхгсн Тöвкä.
Дүүвр цагин байрта үрн
Дуута, бинтä серглнъ Тöвкä.

1939.

КОЛХОЗНИКИН ДУН

Мандлдж гарси нарни толандни
Манурдж теегни саяхнар герлнэ.
Мини колхозин орги теегарни
Машина дун тогалнидан кунькинэ.

Орги теегм тегштэн налана,
Олн түрүгьин цаг холджна,
Онр теегт көкреси тарэн
Оодэн гарч наахлдж унэртна.

Мал-тарэни буслеси өслгяр
Мини теегм байдждж дүүрнэ.
Маш байрта джиргялар буслеси,
Маньгэс күчтэ орм дүрклнэ.

Колхоз мини, делгрдж шуугич,
Комбайн, мини залврт кунькинэ
Трактор, мини тачкнич-тачкнич
Тарэн мана, эрэтрдж шавшич.

Машин, трактор, комбайн—цугяр
Мана олн колхозмудин көлги,
Делгрдж өсгеси эди цугяр
Диилгеси социализмин ач-нилч.

Зөөрэн-саянар хардж өскнэв.
Зөрсен хортила чаньгяр ноолде
Нарн болгеси орни нерид
Наси, зүркэн кевти нерэднэв.

1938.

МАНА МЕДЖА ОНЬСТА

Эргад, төгäläd, цувлдад
Энънäd меджачир зогсцхана.
Эргндк баячудин зарцнр
Элкärн дахад мөлклднä.

Аргънь тасргсн баячуд
Авхар седдгән уурхш.
Советин ик кучнд
Сеглгдäd тусхан медхш.

Цугъар чидлән негдүлвчн,
Цергән кедү белдвчн,
Төмр-бат цергчнрмдн
Төрүц тедниг тäвшго.

Өнр орни үрднь,
Өөрән дахулсн нохаснь,
Өөрдäd дживäd ирсинь
Ормаснь төрүц кöндäхш.

Шорта бунь гартнь,
Шовгър махлань толгъаднь,
Сургъульта нохаснь хаджуднь,
Советин орден өрчднь.

Ордан зүркән бärсндән
Орденс өрчднь гилвклднä.
Өнр джиргълдән хансндан
Омгта инädär ярлзлдна.

Советин салдс данъгин
Төгәлдж газран манна,
Салдс кўн болгын
Төрскидән зүркән нерәднә.

Дүүвр улан туг
Делкәг зүсәри улалгъх!
Дүркәлдж тосхгдси социализм
Делкәг цугтнь хүврүлх!

1938.

БОЛХ ДААҢД БЕЛДИИ!

(Комсомолн ббнд перадгеп дун)

Болх даанд аксдж
Бийан белар барий!
Даанә заквр оглгънлә
Дегц мордхар седий!

Күчтә мана Сталин,
Хүвтә джиргълиг делгрүл!
Комсомол бүләри цугъар
Хүвтә джиргълән харий!

Даанә байн техникиг
Дигтнь сәанәр дасий!
Элдв ик зөбрән
Эвинь олдж олзлий!

Күчтә мана Сталин,
Хүвтә джиргълиг делгрүл!
Комсомол бүләри цугъар
Хүвтә джиргълән харий!

Хорти дәврәд ирхлә
Хоргълджн сумар цутхий!
Холд хадг товмудар
Хогинь үндсәрнь таслий!

Күчтә мана Сталин,
Хүвтә джиргълиг делгрүл!
Комсомол бүләри цугъар
Хүвтә джиргълән харий!

Арнэл өсксн колхозмудтан
Диилврән авад ирий!
Алдр Советин туган
Делкә дүүргдж делский!

Кўчтә мана Сталин,
Хўвтә джиргълиг делгрўл!
Комсомол бўләри цугъар
Хўвтә джиргълән харий!

1938.

БАТАР БУУГЪАН АТХ!

Хортн —
хорн —
хоргълджн сумн
Хамдан —
цугъар хамцдж,
Дән —
дәәлх —
булах
Дотр бийинь эзлдж!
Хонъшар —
хол —
геснь
Күмни цуснд ханхш.
Хамхлад —
алад —
тараснь
Күзүцәнъ болсан медхш.
Абиссиня —
Испаня —
Китдин —
Австрин —
Чехословакин цусар
Газрин көрсиг услсн бийснь
Голта зүркнь эс хансн,
Мегшад —
мерад —
нүгдгълзяд
Олн чоншнъгар
дживлдяд

Меджән гати—
цаагъаснь
Өнр төрскинүрм шагъалдад.
Зөбөрән алдригси төрским үзхләри
Заядар шүлснь амнаснь гооджна,
Идхнь—
уухнь—
зальгхнь—гилдәд
Ики холас урлан цорвалгъна.
Идлго од!—
Амнчнь зуур!
Ўзлго од!—
Нүдичи сохр!
Зальглго од!
Хоолчи боорлгд!
Заядар шүлсн
гоодждгчнь таср!
Ўклчнь өбрдәд—
ардкчнь холдсн
Ўнна кишва—
анди фашизмч!
Ўлү үздж—
әмтнд джилвтхәсн
Ўмкрәд тархчи
өмнчи өбрхилмч!

* *
*

Өнр төрскм
хад бат,
Өдр ирвәс
улмар цецгәрни.
Ончта үрдм
алдр баатр
Оран харсхан
зүркнцән бәрни.
Хортн кедүггяр
чидлән хурагъад

Хамхлхар ниткрлдэд
хэргэд ирвчи,
Төрснийннь —
Партийннь —
Сталинийннь нертэгээр
Тохминь таслдж
теднийг күүчхвдн!
Хортн-фашистнр
өдр ирвэс
Хад-чолунд
шүдэн хэврцхэнэ!
Би, теднэ
өмнөснө белдлгэнд
Багьчудиг, бүдүчүдиг —
цугтнь дуудджанав:
Бос!
Зерглад зогс!
Буугъан деегшэн өрг!
Адгь!
Төрскэн харс!
Андн нохасиг сөрг!

1939.

БИДН ТОСХАЧНРВДН

Комсомолин энъкр дүүнр,
Коммунизмг тосхк тосхачнр,
Күндтә Ленинә ачнр,
Көдлмшч-Крестьянмудин үрдүд,
Советин газрин агъуг
Сайадар, бумадар хардг
Улан Цергиг дүүргдг
Ударный бригад бидн.

Болд Сталин гардврта
Советин йосна нилчәр,
Байрта джиргъл батрад
Сәәнәр джиргьдг болвдн.
Хавсрхар седсн хортдиг
Хамх цокх чидлтәвдн,
Хордж цухрдгиг меддго
Хәәкрәд ордг цергтәвдн,
Мана оли пионермүд
Манъгс, зөрмг дасцхана,
Мандлгсн джиргълиг кеерүлдж
Монъкинд тиньгр инәцхәнә.

Эн—Ленинә заавр,
Эн—Партин кучн,
Эн—мана джиргъл,
Эн—Сталинә нилч.

Сургъулән сәәнәр дасий!
Социализмиг улмар батлий!
Алдр советин багъчуд,
Аав Сталинәсн йөрәлгъий!

1938.

ЭНЪКР ТӨРСКН БҮЛДАН

Комсомол кӧдлмштӑн кӱцӑмджтӑч,
Комсомол сӱрдшго омгтач,
Комсомол цухршго зӧргтӑч,
Комсомол уйдшго баатрч.

Сулдхврго ноолдана зальд
Сӱрӑчн немсн комсомолч,
Бадлгӑсн кӱчтӑ тосхврн
Баатр делдӑч комсомолч.

Ӧндр уулин орагъар,
Ӧргн, колхозин теегӑр,
Ӧкӱзгсн тенггсн дольгагъар,
Ӧнр тӧрскнӑ балггсдудар,

Кӧкрдж тунсн агъарар,
Кӧлврдж урсгсн усар
Комсомол диилврӑр туурч
Кезӑчнь ӧмн йовнач.

Нег-негӑн дууддж
Ниицнӑггӱ дӧрлдӑггӑр кӧдлнӑч,
Аггӱ иктӑ тӧрскндӑн
Алтн—тосхвр делднӑч.

Оран хортнас хардж,
Орчлнӑд нерӑрн туурнач,
Орденӑн ӧрчдӑн гилвкӱлдж
Ӧнр тӧрскндӑн ярлзнач.

Буурл ээджир, аавир
Бички күүкдтэгъан цугтан
Комсомол неричнь амлдж
Күүцасн кӧдлмштчн ханна.

Мандлдж дүрклгсн социализм!
Мӧнѣк насни джиргълтӕ,
Сталин—энѣкр эцктӕ
Ленинск комсомолд менд!

1938.

ХӨРН ДЖИЛ

Арви доладгч джил
Ард бийдмдн төөнрнэ,
Алдр ноолдана аш
Алти тууджд бичгднэ.

Хөрн джилин ноолдан
Хөөн-хөөнән мартгдхий?
Большевикүдин эс хамхлсн
Бат шивә бәәхий?

Кесг күчр шивäg
Күүлэд, хамхлад иргсн
Көдлмшч классин ноолдан
Кезäчн мартгдш уга.

Нарт орчлнъгин дунд
Нарн мет герлтгсн,
Дулдгсн хурц өнъгäрн
Делкäд нерäрн гатлгсн.

Нарт делкäд туургсн
Насним хөрн джилм.
Октябрин герч болгсн
Омгта цацу насм.

Эркән дүнъгä зүркән
Энүндән бәрх дуртав.
Ээм деерк толгъ гъан
Энүнәсн хармншго седклтäv.

Коммунизм мана өмй,
Күчн—мана ноолданд,
Кедү көдлмш кергтәнъ
Күнъкркәдм дарандан бичгдв.

Хөвтәгъяр авч иргсн
Хөрн джил менд бә!
Өмнмдн бәәсн хөрн—
Өөрдәд нааран зогс!

Багъ-Дөрвдә школ, 1937.

ОМГИГ ШАНТРУЛШГО

Хол газр—Востокас
Хорлтта зәнъг сонъсув,
Самурай соягъан ирзәлгъад
Советур дāvрджәхиг медув.

Арласн давдж сүүкнлдәд,
Арзасн шүдән хәврәд,
Манчжурин газрар дамджулад
Манахсур дāvрлгъ кегъад:

Ховдг муульта седкләрн
Хасан эргидкиг авхар,
Бүкл дивизән нааран
Буута, товтагъар тәвв.

Болв санань күүцхш,
Бу, товнь туслхш,
Пулемет, винтовк, товарн
Пограничникүдин омгиг шантрулхш.

Хасн пограничкикин сомнь
Хаксу газрт тусхш,
Дуулад агъар керчәд
Деерәснь самурайинг цокна.

Шүрүтә чанъгъ цоклгъар
Шүдинь күүләд тәвв.
Харвсан алддго ингүдм
Хәрү көбгъад әрлгъв.

Оли ни мана
Ончта шүрүңлэ харгъхларн,
Оошкчн амарчн бултадж
Орх нүк хяахч!

Самурай босчн цагтан
Советин товин сомид,
Деернъ баяснь арлтагъан
Далан йоралур чивхч!

1938.

ИСПАНӦ БИЧКДӦД

Мӧтежникӧдин сомнла харгъдж
Минъгън ӧмтс ӱкцхӧв,
Алти Мадрид чамас
Алдр ӱрд хольджцхав.

Эн асхрсн цусн
Ик дала болв,
Гитлер, Франко, Муссолини
Гиджгцӧгъӧн тӱӱнд булхцхав.

Эк-эцкӧсн хагъцад
Энлӧд ганцарн ӱлдсн,
Кӱчр зовлиъ ӱзджӧх
Кӱӱкд-бичкдӧд олн.

Алдрсн садтан гундж
Айудан эдн зовцхӧхш,
Арагъан тачкнулдж хӧврӧд:
Аргъулдджа фашизм! гинӧ.

Бички настав гидж
Балгъсдар ӱлдцхӧхӧр седцхӧхш,
Аав-ӧӧджӧн дахад
Алхмнад фронтур адгъцхана.

Дӧӧнӧ ховц ӱмсчкӧд
Дӧӧч болчкув!—гинӧ,
Дӧврӧд ирсн хортдла
Данъгдл уга сӧргӧднӧ.

Медтн! Бичкн Педро
Минъгънънтн зўркиг омгшулх!
Муссолини, Гитлер, Франкон цергўд
Мадридин улд дарулх!

Советлă әдл нарн
Испанъд чигн мандлх!
Сай-бум республиканцар
Делкән тууджд орцхах.

1938.

ЗАЛЪТГСН ТРИБУН

Испанск республикин залътгсн трибун
Ибаррури хääкрдж келнä,
Сай олн äмтс
Сонъсдж икär хавна.

Астурин горнякин күүкн,
Алдр ноолдана гäрд,
Атхдж нудрман öргäд,
Агъарт деегшän хүрүлäd:

—Фашистнр—күүг шимдгүдүр
Фронтан нииггäр залий!
Республиканск äärmän батлдж,
Революционн медрл дасцхай!

Кöдлмшчнр фронтур йовцхати!
Күүкд улс кöдлцхати!
Мадрид, Валенсиг батлцхати!
Мана,—үрдän харсцхати!

Овдглдж äмд бääснäс
Зөгсджаггäд үкснъ деер!
Öөмслүлдж, мухлалулдж, даджрулджаснас
Зöргтägгäр ноолдснъ алдр!—

Испанск Демократическ республикүр
Ибаррури дуудад келнä,
Бискай, Валенсий, Мадридär
Бадлгсн дунь сонъсгдна.

275709

Зовлнѣтагъар ўқиҳәси
ўўрмўдән келхләнь
Шаркәлгәси ә
хооласнѣ джинъннә,
Залус, гергдин
героизминѣ мактхланѣ
Шуугәси итклин
айс кўнъкиннә.

Кўч-көлсч әмтсиг
Кўцлтә ноолданур омгшулна.
Кўмни хортн фашистирин
Кўнъкркәднѣ шашкшнѣ шигднә.

Долорес хәәкрәд келәд
Диилврўр өмәрән кўрг!
Джова кўч-көлсчнриг
Джиргълин ўўднўр орул!

1938.

МАКСИМ ГОРЬКИЙ

Хортн-хортн сонъсджанч!
Хогчнь тасрхан медджанч!
Революционер—туургсн бича́чиг
Эмър хорлсан санджанч!

Делкән кӧдлмшчирин у́нчиг,
Дӱрклгсн социализмин бича́чиг,
Бадргсн галвин буревестникиг
Бум баатрмудаснь салгъвшч.

Алдр, кӱндтӓ бича́чиннь
Алдргсн ӧдр гидж
Тӱмн, бум тосхачнр
Тӧрӱц мартхн уга.

Болв зӧӧрӓн у́лдӓв,
Баатрар ноолдсан медӱлв,
Бумадар тосхачнр ӧсклцв,
Билгӓн хурцар у́лдӓв.

Тана зӧӧсн зӧӧритн,
Тӱрӱггӓр йовсн джиргълитн
Туурулад, янзлад бичӓд
Тандан гундл тӧрӱв.

Унтит, Горький, унтит...
Уралан хурдар ишкхвдн,
ӱгин хурдн аризлитн
Унад кӱлглад гархвдн.

Үлдәсн зѳѳритн эдлдж
Үгән хурцар янзлцхах,
Үүлдвр хамган товчлдж
Үзгүд болгънан килгъдүлх.

Кѳдлмшитн цааранднь йовулхвдн,
Кѳѳсн кергитн кўцāхвдн,
Кѳдлмшч классан батлхвдн.
Кергärн делкāг дўүргхвдн.

Стихärн таниг санув,
Социализмāн батлхан медүв.
Саналддж зовсан ѳрдж
Седкл, ухагъан батрулув.

1936.

ӨНР ҮРН

Орчлиъд төргсн кўмн,

Өсклиъ орсин үрн

Өнр кёвүн Пушкинā

Өөнин зуудгч джилнь.

Алти үзүртā үзгтā,

Арнзл-хурдн билгтā,

Амнь хурц арнзлта

Александр Сергеевич билā.

Йиртмджд туургсн неричн

Амлдз келāд саннав,

Йилгъāн сāāхн тууджсичн

Авад умшхларн ханнав.

Өмн цагин шўлгўдичн

Өврч умшад байрлнав,

Өнр бийинчн кўндичн

Өргдж дуулад ярлзнав.

Дуулсн дум хурц

Делкāг дўўрч джинъннā,

Дахгсн цагм джиргълтā

Данъгин хандж бичнāв.

Мана цагин джиргълд

Минъгъадār шўлгчнр төрнā.

Урни хурц ўгмўдиг

Урньдулдж социализминār зөрнā.

Дуртав, эврāннь цагтан, дуртав.

Дўрклгсн сāāхн джиргълдāн дуртав.

Тегш сāāхн йосндан дуртав,

Туурулад өксн партъдан дуртав.

1936.

ЧКАЛОВ МАРТГДШГОЧ

Чашкурден догши шуургън
Чкаловин шүрүнд әргдлә,
Мөстгән харнъгъу ўўли
Машинаннь сўўлд хутхлді.

Хасн саадгин сумнинь
Хар ўўлдиг ивтллә,
Харцх—кўчтә шовунши
Хагдад-хагдад өөдллә!

Агъарин ик агъуг
Алдр төрскм диллә,
Тўми джилә нуувчиг
Туургән ўрдм итклә.

Мөст далаг СССР-лә
Мана Валерия залгълдулла,
Советск Союзиг Америктә
Самолетиннь дживрәр бўсллә.

Өргтә кўми болгън
Өврдж неринь келлә,
Өнр төрскм цугтан
Өрчдән шахдж ўмслә.

Ода Валерия уга...
Одахн зуурдар өнъгрв.—
Тер өнъгрв—гисн
Төрүц манд иткгдхш...

Чкалов Валерия Павлович
Чәмәг кезә мартхв!
Уга! Төрүң мартгдшгоч!
Ўри-ўрид ўлгўрч!

Мөнък чини ормиг
Минъгъадәр биди дўўргхвдв!
Сәкгдәд уга хаалгъсиг
Сталинә маршрутар илткхвдн!

Мана Сталинск харцхс
Минъгъадәр агъарт эрвлзх!
Далвагдан джиргъл ачдж
Делдж төрскән байрлулх!

Өдр цаг ирвәс
Өнр төрскм дўрклх!
Ончта баатрмудин нердиг
Онъдин зўркидән санх!

1939.

ТАРАС, БИДН ИРЧКВДН!

Сулдхврин төлӓ дуулачиг
Советин үрн дуудджанав.
Хурц үгмүдинь умшдж
Хөөн-хөөнӓн санджанав.

Чини күүцлдж дуулсчнь
Цугтан ода күүцв.
Чини джинънсен дуугъичнь
Цугтан—СССР дуулджана.

Украин энъдӓн кӱкрдж
Ургъцар дүүрч шавшв,
Сӱм толгъата буудӓ
Салькна аюгъар геклдв.

Кесг байн колхозмудар
Күридж Украин дүүрв.
Днепр голин амар
Дүрклгсн джиргъл буслв.

Тӱрскн Украинчн, Тарас
Тӱрӓн гартан авв.
Туургсн срдан бас
Тоомсрта бүүлнь болв.

1939.

ЭКЧНRM

Зөрмг, баатр, чииргин
Заләр падргсн экчнртән,
Күнд көдлмшд уйддго
Күдр чанъгъ күүкдтән;

Билгин цецн үгмүдәри
Бичсн шүлгән нерәдвв,
Баатр, омг, чидлитн
Би мактдж дуулвв

* *

Өвс хадлгъна көдлмшт
Өмн йовхитн медүв,
Тәрә цоклгъна кергт
Түрүлдж орлицдитн санув.

Социалистическ мал ѓсклгънг
Советәр туурулджахитн хәләвв,
Нилх төлмүд теврцхәсн
Нинч экчнрән үзүв.

Дүмбр бөк тракториг
Дугърулдж мошкад залнат,
Уулин гард—самолетар
Үүлнә деегүр хальнат.

Альдан эргәд хәләвчи
Алдр экчнрм көдлджәцхәнә,
Орианнь төриг күүцәсндән
Орден őrчдән зүүджәцхәнә.

Экчиримм гарт эвнь,
Экчиримм чееджд ухань,
Экчиримм толгъад тоолврнь,
Экчнримм хавтхднь Конституцнь.

Экчнрм колхозин трактористнр,
Экчнрм тѳрскнѳннь харсачнр,
Экчнрм эмчнр, багшнр,
Экчнрм социализмин зѳѳрчнр.

Экчнрм джиргълин тосхачнр,
Экчнрм кѳдлмшин гардачнр,
Экчнрм Советск летчикс,
Экчнрм Советин депутатс.

1939.

СЕРГМДЖТӦ ӨВЛ ААШНА

Нигтрдж уули
газр элкддж
Намрин бӕӕдлӕн
орчлиъ узулв,
Халуъ номгърсн
нарна толӕн
Хая узгддж
уулинд халхлгдв.
Ӗвснӕ толгъаг бӕрдж
Ӗрӕн намргъ шавшв,
Ӗдрин кемджӕн ахрддж
Ӗвлин янзиг узулв.
ДТС -
мастерскоймуд —
дворецмӕд хамгар
Дуӕрч сургъульчир
кӕдддж бӕӕцхӕнӕ,
Цан-
лыж —
коньки тоотан
Цугтиъ эртӕснъ бел кеджӕцхӕнӕ.
Гилгр. хату
мӕсн деегӕр
Гуӕлгӕд одх
конькис белн,
Шин цасар
дошхар уктджах
Ширдчксн бат
лыжс олн.

Гедäгъäд деернѣ
суудж авчкад
Горкас дошхар
байрлдж баäцхäх,
Кöвүдин эврä
бийсиннѣ кецхäси
Кöркхн, кевтä
цанмуд дала.
Цугъар кергäн
олдж авчацхана,
Цугъар кöдлмшäн
хурдар кеджäцхänä,
Байрта, серглнѣгäр
öвлиг тосдж
Басл олн
сургульчнр адгъджацхана.

ДУРН

Дурн—гисн
зүркнә тўлкүр,
Дурнас даву
юмн берк
Дуўрнъ, күтц
джиргълтә күүнә
Дурн—дурнас
дегд мөнък.
Зүркнчнь кўмнд
дурлгсн цагтан
Заядар тўүнүрн
тачагъад бәәнәч.
...Седклм тер
медджәхв!... гигад
Саамлад-саамлад
дотран саннач.
Энъкр кўмнүр
хәләсн хәләц
Элдү сәәхн
маасхлзсн инәдтә.
Эвинь олдж
дарагъарнь келгсн
Эвлүн сәәхн
төвшүн үгмүдтә.
Көдлмштән дурлвчн—
тўүнүрн шилтнәч.
Күүкнд дурлвчн—
тўүнүрн ширтнәч.
Шилтгсн көдлмшчнь
күцәмджтәгъар кегднә.

Ширтгсн күүкнчнь
 тачатта болна.
 Күүкнә дурн
 бас гартнь.
 Күүнә медлгъяр
 тер болшго.
 Эврәннь седклнь
 тусси күүнлә
 Элдв джиргълтә
 бүл болна.
 Советск джиргълтә
 цагин әмтс
 Седклән медлцдж
 хамцдж джиргъцхәнә.
 Багъчуд бийсиннь
 хоорндк дуран
 Бийүрн хәләцхәсн
 хәләцәрн медлццхәнә.
 Хойр седкл
 хоорндан харгъхла
 Харшлдг кезәнък
 хортд уга.
 Хамцдж бат
 бүл болхднь
 Хар угагъар
 дөнъндж йөрәцхәнә.
 Күндсн күүкдтәгъән
 әнъкрәр дурлти!
 Кеджәсн кәдлмштән
 давугъар шилтти!
 Дүмбр джиргъл
 мана гарт!
 Дурн—седкл—
 цугъарамдн зүркинд!

1939.

ШИН ДЖИЛЛÄТН МЕНДЛДЖÄНÄВ

Нег дäкдж газр
Нариг төгäлдж эргв,
Дäки неджäд нас
Деернъ немдж аввдн.

Давсн öцклдүрк джил
Данъгин джиргълär дүрклä.
Депутатнр*)—баатр үрдтän
Дуугъан цугъар öгцхälä.

Ар газрин захас
Алдр дөрвн үрән,
Өнр төрски цугтан
Орчлнъгин аюлас харсла.

Газрин меджägгүр дävрсн
Галзу чонмуд—самураймудт,
Дальн Востокин äärm
Диингрсн цоклгъ öглä.

Осипенко, Гризодубова, Раскова,
Владимир Коккинаки, Бряндинскин
Тууджд оргсн нислгъст
Төрски кевтän ханцхала.

Туургсн баатрмудин седклнь
Төрски Москваггурн тусцхана,
Дүнъгäсн Кремлän үзхлärн
Дурта инädär лачкнцхана.

Нертā тави тенъгсин дольган
Нег негāн кōлдж наадна,
Онъгтā шар цоохр кермд
Өвцүгъярн әрдж Кремлүр усчцхана.

Өнр большевикүд маниг
Өдрмүдәр туурдгиг дасхла,
Джил дамждад ирвās
Джиргълән цецкәрүлдг сургъла.

Большевистск шин джилиг
Байртагъар таднта тосджанав,
Шин джилин байрланъ
Школин ўүрмүдтāгъян мендлджәнāv!

Сталинск шин джилиг
Сургъулин темдгярн алдршулий!
Күндтā ахириннь сольцанд
Көвүд! Хурдар өсцхйй!

Элдв диилврмүдәр туургсн
Эндрк менд бāйтхā!
Мандлдж улмар дүрклх
Манъгдурк менд болтха!

*) Союзи боди Автономи республикени сунъ-
врин тускар үнүнд келгддженā.

ХОЙР СЕДКЛИН ХАНЬЦЛГЪН

(Кууки көвүн хойр, «Бички арлин хулси» — гийг
дууна айсар дуулах частушк)

1. Түрүн чамäg үзн
Туслнъ седклм тусла.
Таньлдхар түүнäs нааран
Төрүц даньгин санав.
1. Сандж йовси седкличн
Сäähн хäläцäрчнъ медлäv.
Седкличнъ öмнäs туслцулдж
Селвгтä үгән белдлäv.
2. Хәрнъ терлм,—үзлчнъ,
Хойр седкл харгьджлм.
Харш болдг кезәнък
Хар-хад хамхрджлм.
2. Болв аав-ээджäсн
Би зövшäl сурлав.
Эврәннъ уханла хамцулх
Эднä селвг күлäläv.
3. Зүркн мини чамур
Заадж келсн болна.
Джиргъл мана öмн
Даладад дуудад бäәнä.

3. Ўзгдси тер джиргълин
Ўўднъ манд сакатъ.
Хар уга седкл
Хамдан батар хадата.

4. Седкл мини кўцв.
Сѣѣхн иньгѣн теврнѣв.
Кўтц зѡв ѡгхичнъ
Кўўкн чамасн сурнав.

4. Аав, ээдж хойрм
Эндр зѡвѣн ѡгв.
Амрг иньг болдж
Энъкр кевѣр джиргъий!

Хоюрн:

Дуулий, иньг, дуулий!
Дугърад, эргѣд билий!
Дурарн ханьцгсн бидн
Данъгин джиргъл эдлий!

НОГЪАН ДЕЕР

Хаврин тег унәртнә,
Халмглад цецкәс нәәхллднә,
Мандлгсн дулан агъарас
Майин үнр канъкнна.

Муха унәртгсн ногъамб...
Муҳа сәәхн цецкәсв...
Соньн байрта джиргълтә
Советин дүрклгсн ормб...

Эн бәәдлд байсад,
Зүркм өрчдән бульглна.
Эн хамгиг үзәд
Заядар нүдм инәмсклнә.

Шавшсн ногъан деер
Шатдж костер падрна.
Советин көркхн тосхачнр
Сергмджтә наад наадна.

Серглин дуугъан дууллдж
Седкл, ухагъан хамцулий!
Дүүвр стихс келлдж
Дүмбр оран мактий!

* * *

Дуулич, дүүнрм, дуулич!
Дүркләд энънәд йович!
Советин өнр ордан
Шуугад байрар ниргич!

1938.

БИЧКН МАЛЧ

Хаврин сар ургъад
Халун чигн болджала,
Түмәдәр—колхозин малмуд
Төлән цугъар авцхаджала.

Колхозин хөбнә ард
Көркхн ишк ганцарн,
Экәсн Өнчин үлдсн,
Эн уйлгътагъар мәәлджәлә.

Шорвин Миишк көвүн
Школасн герүрн ирлә,
Эргүләд хөд хәләджәгъад
Эн ишкиг үзлә.

Мәәлджәсн ишкин тускар
Миишк хөбчнрәс сурад,
Экәсн Өнчин үлдснн
Эн лавта медлә.

Мана пионермүдин төриг
Мартл уга сандж,
Шорвин Мишк ишкд
Шеф—болдж авв.

Өнчин ишкән гертәсн
Өдмг, үсәр асрв,
Тегәд эннә Мишкәс
Төрүц салдган уурв.

Таван олдж асргдад
Тартагъад ишк таргълв,
Ик яман болад
Иджлән дахдг болв.

Мөн намр эклв,
Малмуд цовлгънд гарв,
Мишк энъкр ишкән
Мендләд цовлгъ дахулв.

Менд өвлздж гар,
Хавртан ишктә ир!
Тегәд чамаг ишктәгъичн
Тосдж мендлдж авхв! .

Ишк Мишкләрни мендлчкәд
Иджлиннъ ардас хурдлв,
Мишк ардаснь хәләджәгъәд
Махлагъарн дайлчкад хәрв.

Мишк пионер ишкән
Менд мал кев.
Мана пионермүд цугъар
Мишкиг дурах зөвтәт!

1938.

У Р Д

Гүзак гидг газрт, нуурин өмн амнд аршаху хальмг гермүд бääлэ. Эдн, хаврин түрүгбэр өвлзньгасн гарад буучксн Бадаша хотн.

Хотна äмтс зöвэр теджэлтэ болх бääдлтэ. Асхн эрт ордж ирсн үкрмүд ода бийнь хотн дунд бääгбэ. Нам ода йосн сөөгын кевтртән орад бääцхасн бääдлтэ. Болв зүн захин герин газа улан сарлнь дөнджн, ä-чимән уга теегт дүүрэ гаргбад джиньнүлдж мөөрэд бääнэ.

Герин эзн Галт гергн хая-хая газа гарад холин баран уурч одсн хөөн газрт өкэдж шагбагбад хэлэчкэд:

—Күүнчн уга, тугълчн уга,—гичкэд, хуучарг хар ишкэ гертән ордж одад бääнэ.

Заяна әркин бочк болсн герин эзн Бадаш, орн деерән, ногъана әркд чидл-күчн, ухагъан цугтнь өгчксн, ухан уга кевтнэ.

* * *

Тег ä-чимән уга таг, танъх, дүлэ. Цасн хääлэд удан болад уга, газр ода бийнь сөөдннь кбрэд бääв. Сарин хуучн цаг болад, деер теньгрт чигн сар уга, сарин ормд бив гисн кевтэ оддуд чирмлднэ.

Боова негт—хо-хо-хо!—гидж, нәрн, äәмсчн күч уга дуугбар тугълан дуудад, негт хөвдән гундад асхрулдж уульад, энд-тендән ялмн сар джнънад гүүлдвчн чочад, толгъань заратрсн болад, үснь боссн болад йовна.

Хаврин сө амд бийнь дала ут биш.

Удл уга сөбннь өрәл болад, „долан бурхн“
ондлннәд ирв. Асхар бәәсн чиг көрәд ирв.
олгә нүцки, хуучи хагърха арсн девлтә, көл
үцки Боован көлиннь әмн тасрад, ишкәд йовн
ахла хургъднь менрәд, голнь чичрәд заратрулад
ирв.

Асхнагә хо-хо!..гидж тугълан дууддж йовсн
оован хоолин ә ода нам таг болад, халун бўлән
үлмсн хамриннь хойр бийәр халхинь дахдж
асхрад йовв.

Йовдж-йовдж, тугъл чигн уга, герән чигн
лдж чадлго, нег барата болсн зурмн толгъан
н сууд, девлиннь нег хормагъинь делгәд, нег
ормагъарнь хучад, хойр өвдгән өргидән күргдж
өгдигәд кевтв.

Бийнь даардг болв чигн, өрүн эрт босад үд
үртл ташмур ташчксн, нөörnнь дииләд, дуг гигад
дв.

Саахндак серүндк әәлгън, зовлгън хойрнь
лмн-джилмн болдж хүврәд, энүнә нөörnнь энүг
айрта зүүдәр меклв:

Көөрк зүүдндән, онъгрәд тавн джил болсн
цк, онъгрәд гурвн джил болсн эк хойран үзәд,
н хойрнь энүг селн таалад энъкрлсн болад,
оовадан өгнәв—гигәд экнь башхадг - ээдмг
эдүлсн болад, улан мисктәг өмнь тәвдж өгсн
олад... Күүнд заргддж йовсн ахнь кесг сәәхн
ииз, шин батинк авч ирсн болад, теднинь өмсч-
әд хотнаннь күүкдтә наадсн болад, Боован эн
ин ховцдинь үүрмүднь гәәхсн болад, дже-гит-
ән байрлулв.

Энүнә зүүднднь орджах байриг эс медджәх
алькн, нүдән анһад унтсн чирәгъинь өрвкүлдж
ләд, ут загърмта джөблн шар үсинь делскдж
өндәгәд бәәв.

Геедрсн тугъл, герин эзн Галт гергн хойрни
бăадл нам энүнд ода деерăн тѳрүц зовлнъ бол
джахш.

—Күн эс кѳндăхнъ нам эн ўкрмүд кевтрăсн
босдг бăадл угаджл— гидж келăд Сандж ѳвгн
ўкрмүдиг зўн-хооран кѳндăгъăд, нуурас давула
залв. Хотна берăд, кўўкд шус бослдад ўкрн
баасдиг цугълулцхав. Боова тугълан олдж авч эс
ирсн—негн, дăкăд эндр ѳрўн баас ташлгънас
дутджах, Галтин бизгънъ кўрăд, дотрасн тас
тусад хагърн алдад бăăнă.

Ўкрмүдин ѳмн зах ормалдад, зурмна тол
гъан ташуд кевтсн баранур хăлăлдăд зогсв.

—Ўвлă ўксн туула-муула болхдж эн—гидж
дотран санад, Сандж ѳвгн, цагъан киилгиннъ
хормагъар нўднăннъ ѳѳрăн арчи йовдж, баранур
одв.

—Кўн. Бички кўўкд. Юн юмн болхв эн! —
гидж аргъул келн, девлинъ татад, бийинъ серўлв.

—Боова, одак геедрсн тугъл хăлчи? Олдх
ший?—гидж эс олдсинъ эс медджăхмн кевтă сур
чкад,—не хăр, гериннъ ѳѳр хондв кўн — гидж
келăд хотнур дахулад гарв.

Кўўки ѳн, чочн ѳсрдж босчкад, гериннъ хар
ўзн, сѳѳнăк зўўдăн худл зўўдн бăăснднъ гундн
асхнак аăсăн мартн, ѳвгиг дахад герўрн гарв.

Болв, тугъл эс олдсн энүнд икл гўрм, Гал
тин кѳѳтă келдўр шуд махмуд деернъ ирăд тусс
болад йовна. Тусхн чигн боомтг уга.

Нарн гарсн дару „герўрн“ орад ирв.

Галт олăддж босн: тугълан авч ирвч?—гид
сурв.

—Олдхш... гидж Боова хăрў ѳгчкăд, ўўдн
зўн харшмд нургъан наачкад, зогсад бăăнă.

—Чамäg би öцклдүр үдлä тугълан хäläджä гилäлм, сонъслуго бälчи, нигдж эрсän гартан бärхär бäасн болхмч. Эн тугъл геедрсн цагт, мöбрсндän тер балг гидж сан!—гидж келн, аргъсн болсн шүрүн гарарн күүкиг тач авад, гулмтин барун бийд кевтсн кöбтä харгъа келдүрär нимчв.

Öрүн манъгъарт, öнчн Боовагъас гарсн, шарклатагъар яхлад хäакрсн дун хотна äмтсиг цугтн күүкд күлтрн серүлад, холин дүүрänd джинънв.

Боова: Цере-е-н!.. ав-а!.. алджа-на!..—гигäd ахан дуудад хäакрнä, болв Бадмин хöбнä ард, гучн дуунад йовсн ганцхн ахнъ энүнä энлгсн дууг сонъсджахш, нам сонъсвчн аргъ уга

Яярлт уга зүрктä Галт, гулмгин кöвäd кевтсн цä утлдг балган шүүрч авад, Боован зүн чикнäснъ арсинъ онлад тääräd авв. Күүкнäс бүүлән цусн хав, яхлн-ягълалсн дун күмни зүркиг шарклулв.

Ой, бичкн болвчн күнлм, мöбрсн болвчн äмд махмудлм—ягъ гинät тегäd түүг..

—Иигдж энлдж äмд бäädжähär үкснъ деер бäädжл—гигäd күүкнä келäd-кевшäd бäасн дуг нам ямаранчн бат зүркиг уйдам болв.

* * *

Умшачнр минн, бидн ода күчр гидг хүвтä сäähн джиргълтävдн. Тадн тер цагин ним зовлнъ-гиг зугл медätä улсин келснäс сонъсцхадг болхт. Тадн тиим зовлнъгиг үзш чигн угат. Тер ода хärү эргдж чигн иршго.

Тиим цаг бäасмн. Эн хаана йоснд билä. Бүдүчүд бäätхä, бичкдүд күртлән күчр гидг энллгънд бäасмн.

Боова, Церн хойр ах-дү хойр — арвн тавта кöвүн, йистä күүкн хойр бäасмн.

Эн хойр, эк-эцкнь ўқад ончи болхларн Ба-
даш гидг авгъиннь герт бӕасмн. Ахинь кӕунд
авч одад зарулад, дӕугъинь тинм кевӕр бӕӕлгъ-
джӕсмн.

Ганцхн эн хойр биш, хаана йосид кедӕ
бичкдӕд ним зовлнӕ ўзцхӕсн.

Минь эн иткгдхд йир берк, болв мел ўниг
ягъв чигн итклго бӕӕдж болшго. Нӕдӕрн ўзӕд
медснӕс ах юмн уга.

Эднд энъкрлдг юмн учрдго бӕӕсмн. Альда-
ран эргв чигн данӕ зовлнӕ.

Ода маниг теврӕд таалдгнӕ дала, кениг
кӕндлдж, кениг энъкрлхмдн бӕӕнӕ.

Урдк ним зовлнӕгудиг меддж, эн цагин
джиргълӕн ўздж, тӕрскидӕн цугтан энъкр болдж,
ахир-экчирӕн кӕндлдж, аав Сталиндӕн дурта
болдж, Советск Союзин зальтгсн патриотмуд
болдж ӕсцхӕх мана эрки керг.

Кезӕнӕк теегин нургъиг кесг тиим халун
нӕлмсн, бӕлӕн цусн услла. Октябрьск револю-
цин кӕчӕр тег ода онгӕн сольад, зовлнӕ уга
джиргълӕр, зуд уга зунагъар дӕрклджӕнӕ. Кесг
цусн-нӕлмсн хойран асхдж йовцхасн ӕмтс Советск
йосна нилчӕр, ода шин джиргълӕн тосхджацхана.

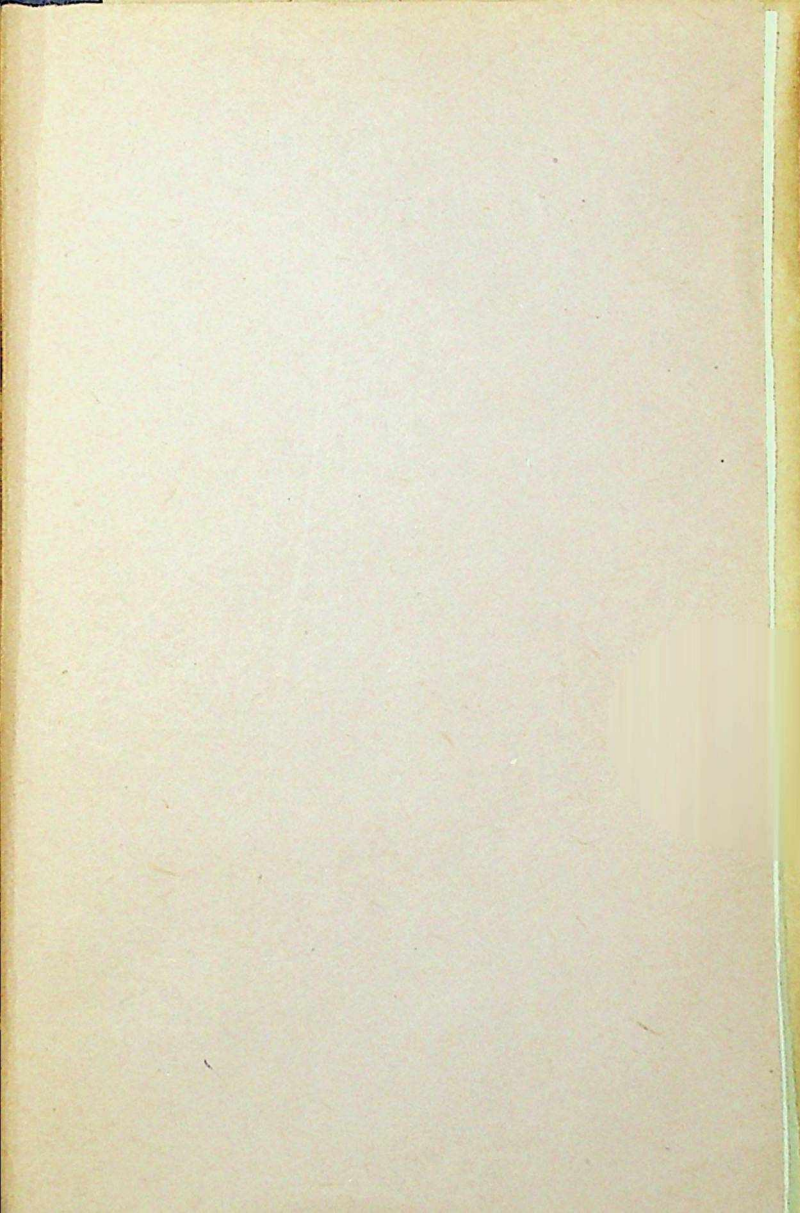
Мана джиргълмдн эврӕмдн гартмдн.

ГАРГ.

1. Манла теедгнь кемб!	5
2. Олна зүркинь—парть	7
3. Ленин угагъар—Ленинн зааврар	9
4. Советек гражданин	11
5. Байн теегм байрта	13
6. Гол йосн—джиргъа	15
7. Ёир ортав	16
8. Майин 1 шин	18
9. Джиргъатй цагин сергнъ Тёвкя	19
10. Колхозиникин дун	20
11. Мана меджй оныста	21
12. Болх дайнд белдий!	22
13. Батар буугъан ах!	25
14. Биди тосхачирвди	28
15. Энъер төрски бүүдди	29
16. Хёри джил	31
17. Омгиг шантрулшго	33
18. Испанъ бичкдүд	35
19. Зальтген трибун	37
20. Максим Горький	39
21. Ёир ўри	41
22. Чкалов, мартгдшгоч	42
23. Тарас, биди ирчквди!	44
24. Эжчирм	45
25. Сергмджтй ёвл зааша	47
26. Дурн	49
27. Шин джиллати мендлджанав	51
28. Хойр седклин ханьцагъи	53
29. Ногъан деер	55
30. Бички малч	56
31. Урд	58

Редакторъ—Шалвра Г.
Техредакторъ—Киселев.
Корректоръ—Ошилов Т.

Сдано в набор 21/V 1939 г.
Подписано к печати 10/VI 1939 г.
Объем 2 п. л.
Формат бумаги $70 \times 110^{1/32}$
Количество знаков в печатном листе 53 200
Тираж 3.150
Заказ № 1031
Уполн. Главлита М. Ц.—№ 273

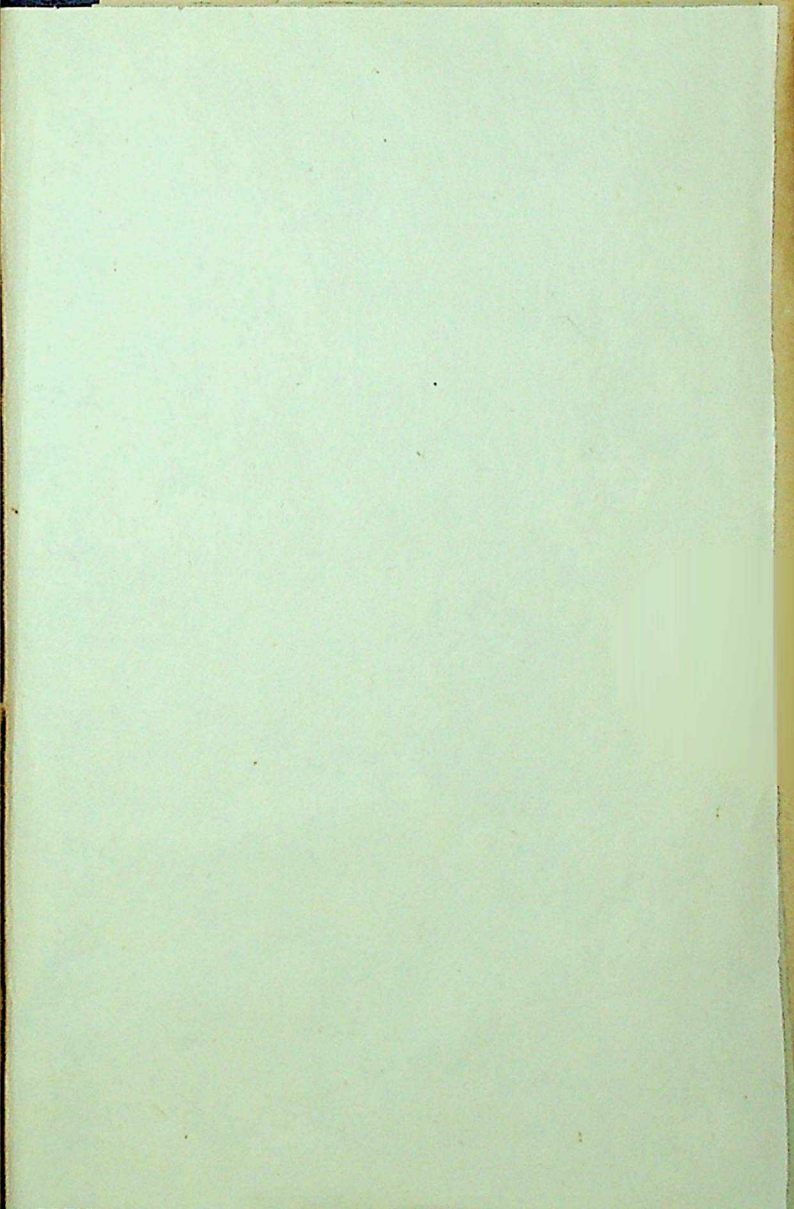

24973

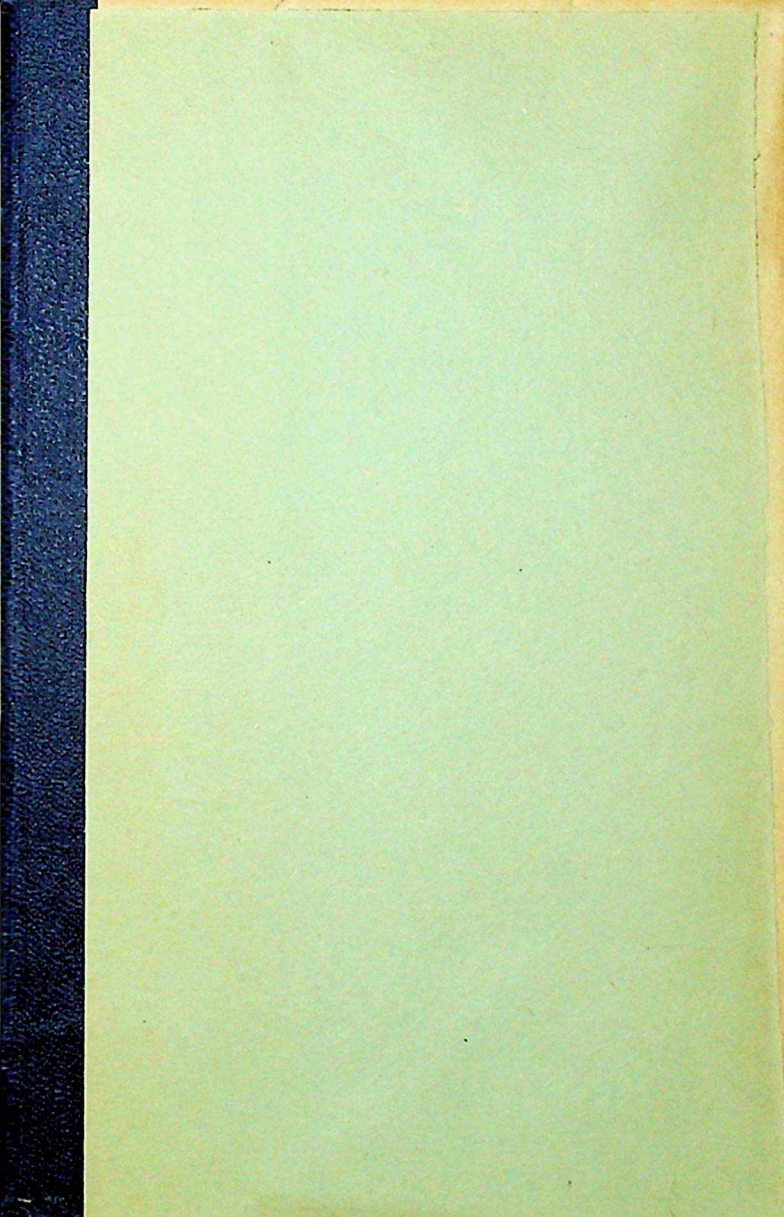
Уннь 1 арслнь.

ДОРДЖИЕВ БАСАНГ
МОИ СТИХИ

На калмыцком языке

10 pms [2003] ¹